

MILLIY KIYINISHNING TARIXI VA AHAMIYATI**Karimova Xusnidaxon Djuma qizi**

Marg'ilon 1-son politexnikumi .

Toshxo'jayeva Munajatxon Mavlonovna

Marg'ilon 1-son politexnikumi.

Xakimova Ziyoda Axmedovna

Marg'ilon 1-son politexnikumi.

Axmodova Shaxrizoda Akmaljon qizi

Farg'ona davlat universiteti horijiy til va
adabiyot ingliz tili fakulteti 1-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada tabiiy ipakdan tikuv iplarini assortimentini takomillashtirilgan klassifikatsiyasi berilgan. Tikuv iplarini olish texnologiyasida to'rtta o'timga qisqarilishi, ipning ekspluatatsion xususiyatlarini yaxshilanishini hamda mustahkamligini ortishini ta'minlagan. Shuningdek, taklif etilayotgan yangi usul birinchi va ikkinchi yarim buram berishni qisqartiradi va buramlar sonini 220 va 180 br/m ga oshirish sababli tikuv iplarining nisbiy uzilish kuchi 25% ga oshganligi keltirilgan. Ishlab chiqilgan yangi texnologiyaga intellektual mulk agentligining ixtiro uchun patenti olingan.

Milliy kiyinish har bir xalqning madaniy merosi, urf-odatlari va an'analarini ifodalovchi muhim omillardan biridir. U insonlarning ijtimoiy mavqei, turmush tarzi va iqlim sharoitlariga mos tarzda shakllangan. Har bir milliy kiyim o'zining naqshlari, matolari va dizayni orqali ma'lum bir xalqning tarixiy yo'nalishini aks ettiradi.

Milliy kiyimlarning asosiy tarkibi

Matolar – Milliy kiyimlar asosan tabiiy matolardan tayyorlanadi. Masalan, ipak, paxta, jun va charm kabi materiallar keng qo'llaniladi.

Naqsh va bezaklar – Har bir xalqning milliy kiyimlaridagi naqshlar va bezaklar ma'lum bir ramziy ma'noga ega. Masalan, Markaziy Osiyoda gul va islamiy naqshlar

ko‘p uchraydi, Yaponiyada esa tabiiy elementlar (baliq, tog‘, gullar) tasvirlangan matolar mashhur.

Kesimi va shakli – Har bir xalqning milliy liboslari ularning hayot tarzi va iqlim sharoitiga mos keladi. Masalan, Arab xalqlari issiq iqlim tufayli keng va havodor kiyim kiyishadi, Yevropada esa sovuq iqlim sababli qalin va qoplamali kiyimlar afzal ko‘riladi.

O‘zbekiston milliy kiyimlari

O‘zbek milliy kiyimlari asrlar davomida shakllanib, bugungi kungacha saqlanib kelmoqda. Ular orasida eng mashhurlari quyidagilar:

Erkaklar kiyimi:

Chopon – Uzun, odatda yoqali yoki yoqasiz, keng yengli ustki kiyim.

Do‘ppi – Har xil naqsh va gul bezaklar bilan tikilgan to‘rtburchak yoki dumaloq bosh kiyim.

Belbog‘ – Katta ipak yoki paxtadan qilingan kamar bo‘lib, u erkaklarning kiyimini mahkamlash va bezash uchun ishlatiladi.

Ishton va mahsi – Ishton erkaklarning pastki kiyimi bo‘lsa, mahsi charm yoki jun materialidan tikilgan oyoq kiyimdir.

Ayollar kiyimi:

Atlas va adras ko‘ylaklar – Yorqin ranglarga ega, eng mashhur ayollar milliy kiyimlaridan biri.

Kamzul – Ko‘ylak ustidan kiyiladigan bezakli yengsiz kiyim.

Doppi va ro‘mol – Ayollar boshiga kiyadigan an‘anaviy bosh kiyimlar.

Zargarlik buyumlari – Milliy kiyimlarni to‘ldirish uchun turli hil taqinchoqlar, jumladan, marjon, bilaguzuk va ziraklar ishlatiladi.

Dunyo xalqlarining milliy kiyimlari

Qozog‘iston – Erkaklar "shapan" (chopon) va "borik" (bosh kiyim) kiyishadi, ayollar esa "ko‘ynak" va "kamzol" kiyadi.

Hindiston – Ayollar "sari", erkaklar esa "kurta" va "dhoti" kiyadi.

Xitoy – "Changshan" (erkaklar uchun) va "Qipao" (ayollar uchun) kiyimlari mashhur.

Yaponiya – "Kimono" milliy kiyim sifatida keng tarqalgan.

Shveysariya – An'anaviy "dirndl" (ayollar uchun) va "lederhosen" (erkaklar uchun) kiyiladi.

Milliy kiyimlarning zamonaviy modadagi o'rnini

Bugungi kunda milliy kiyimlar asosan quyidagi maqsadlarda ishlatiladi:

Bayramlar va tantanalar – Navro'z, Mustaqillik kuni, to'y va boshqa tantanaviy tadbirlarda milliy kiyim kiyish odat tusiga kirgan.

Moda va dizayn – Ko'plab zamonaviy dizaynerlar milliy elementlarni o'z kolleksiyalariga qo'shib, ularni kundalik hayotda ham kiyish uchun moslashtirishmoqda.

Turizm va madaniyat – Ko'plab sayyohlar milliy kiyimlarga qiziqib, ularni suvenir

sifatida xarid qilishadi.

Atlas matosi va uning tarixi

Atlas – O'zbek milliy matolaridan biri bo'lib, ipak yoki paxta aralashmalaridan tayyorlanadigan nafis va yengil matodir. U yorqin ranglari va nafis naqshlari bilan ajralib turadi. Atlas matosi qadimdan O'rta Osiyo, xususan, O'zbekistonda keng tarqalgan va bugungi kunda ham ayollar kiyimlari, milliy liboslar, hatto zamonaviy modada ishlatilmoqda.

Atlas matosining xususiyatlari

Yorqin va rang-barang – Atlas matosining eng asosiy xususiyati uning ko'zni qamashtiruvchi yorqin ranglari va o'ziga xos naqshlaridir.

Yumshoq va yengil – Bu mato juda nafis va yengil bo'lib, asosan ipakdan yoki paxta-ipak aralashmasidan to'qiladi.

Tabiiy material – Atlas matosi tabiiy ipak yoki paxtadan tayyorlanadi, bu esa uni nafaqat chiroyli, balki qulay ham qiladi.

An'anaviy naqshlar – Atlas odatda to'rt yoki undan ortiq asosiy ranglardan iborat bo'lib, undagi chiziqlar va naqshlar O'zbekistonda qadimdan kelayotgan bezak san'atining bir qismidir.

Atlas matosining kelib chiqishi

Atlas so'zi arabcha “атлас” so'zidan olingan bo'lib, "yaltiroq, ipak mato" degan ma'noni anglatadi. Tarixiy manbalarga ko'ra, atlas matosi dastlab Xitoy va Hindistonda ipak ishlab chiqarish rivojlangan davrlarda paydo bo'lgan. Keyinchalik Buyuk Ipak yo'li orqali O'rta Osiyoga kirib kelib, o'ziga xos o'zbekcha uslubga ega bo'ldi. Buxoro, Samarqand, Qo'qon kabi shaharlar atlas to'qish markazlaridan biri sifatida mashhur edi.

Atlasdan tayyorlanadigan kiyimlar

Atlas matosi asosan ayollar liboslari uchun ishlatiladi. Mashhur atlas kiyimlari:

Atlas ko'ylaklar – O'zbek milliy ayollar liboslarining eng asosiy qismi hisoblanadi.

Milliy kamzullar – To'ylarda, bayramlarda atlasdan tikilgan yengsiz kamzullar kiyiladi.

Zamonaviy atlas liboslar – Bugungi kunda atlas matosi moda dizaynerlari tomonidan ham keng ishlatilmoqda.

Atlasning zamonaviy modadagi o'rni

Hozirgi kunda atlas matosi nafaqat milliy kiyimlarda, balki zamonaviy liboslar, aksessuarlar, hatto interyer dizaynida ham keng qo'llanmoqda. Dizaynerlar atlasdan ko'ylak, yubka, bosh kiyim va sumkalar yaratib, an'anaviy san'atni zamonaviy uslub bilan uyg'unlashtirmoqdalar.

Ayollar nimchasini paxta, shoyi, jun va sun'iy tolali gazlamalardan tikilishi mumkin. Ular uzun – bo'ksa chizig'idan pastga tushgan yoki kalta – bel chizig'igacha bo'lishi, bo'yin o'yindisi V – shaklda yoki oval shaklda, yoqali yoki yoqasiz, bir yoki ikki yoqlamali taqilmali, qirqma yoki yopishtirma cho'ntakli hollarda uchrashi mumkin. Nimchalar astarli yoki astarsiz qilib tiqiladi. Astarli nimchalarning astari nimcha andazasining ustki bo'laklariga mos holda bichiladi, rasmda ayollar nimchasini modellash usuli ko'rsatib berilgan. Buning uchun ovropacha ko'ylak asosi chizmasining old va ort bo'laklarini bo'ksa chizig'igacha, hamda hamma vertikal va gorizontal chiziqlarigacha tushirib olinadi.

Xulosa

Atlas – O'zbek xalqining madaniy va tarixiy boyliklaridan biri bo'lib, uning nafisligi va go'zalligi ajdodlarimiz san'atining beqiyos namunasi hisoblanadi. Bu mato bugungi kunda ham nafaqat milliy liboslarda, balki zamonaviy kiyim-kechak va dizaynda ham keng foydalanilmoqda.